

SESIUNILE DE TRAINING ÎN CADRUL WP3 CULTURA INFORMAȚIEI - FACILITĂȚI PENTRU BIBLIOTECARII UNIVERSITĂȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Training in WP3 Information Literacy skills sessions - facilities for universities librarians in the Republic of Moldova

Elena STRATAN,
șef serviciu Cercetare. Asistență de specialitate BȘ USARB,
elena.stratan1@gmail.com

Abstract: *In this article the author deals with the participation of university librarians from Republic of Moldova at the training to trainers course, unit WP3 Information Literacy within MISISQ Project. The Knowledge and new issues learned during this training are applied in librarian activity, in university course of the Bases of Information Literacy.*

Keywords: *training of trainers, MISISQ project, Information Literacy, new issues, universities courses*

În perioada 08-17 martie 2016, un grup de bibliotecari din instituțiile – membre ale Proiectului MISISQ, au participat la Cursul de formare a formatorilor WP3 privind WP3 Cultura informației, care s-a desfășurat în Cluj-Napoca, România la Biblioteca „Valeriu Bologa” a Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, iar în data de 19-20 mai la Chișinău, Biblioteca Științifică Medicală USMF „Nicolae Testemițanu”.

Obiectivul principal: formarea formatorilor, care vor organiza cursuri de instruire privind educația în domeniul informațional pentru studenți, masteranzi și doctoranzi în cadrul curriculum-ului universitar sau la libera alegere în vederea utilizării eficiente a resurselor informaționale și îmbunătățirea comunicării științifice internaționale.

Cursul a fost elaborat în baza necesităților elucidate privind situația actuală a Culturii informației în Bibliotecile universitare din R. Moldova în ședința de management a Proiectului din 27 ianuarie 2016 și în rezultatul analizei chestionarelor distribuite anterior: Grupul de lucru WP3 *Cultura informației* (Ioana Robu, Andrei Achimas Cadariu, Laura Petrauskienė, Elena Harconita, Silvia Ghinculov, Larisa Levinoka).

În primul modul *Identificarea necesităților de informare, regăsirea informațiilor pe Internet – motoare de căutare, rețele sociale, rețele profesionale*, Violeta Platon (bibliotecar, UMF „I. Hațieganu” din Cluj), s-a axat pe interacțiunea reală / virtuală și comunicațională între sursa emițătoare de informație (text, imagine, sunet) și destinatarul receptor, surse, scop, nevoia de informații versus cererea de informații, distanța, timpul de căutare, comportamentul informației, bariere, cuvintele cheie, ciclul de informații, publicarea, accesul, diseminarea, folosirea informației științifice etc.

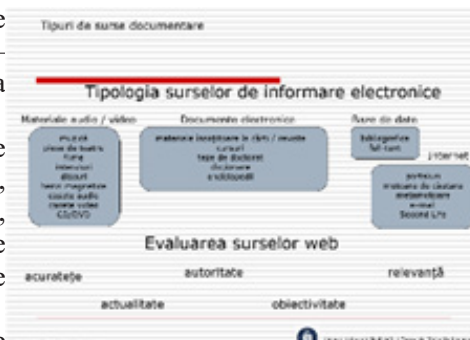
A fost trecută în revistă tipologia informațiilor, tipologia surselor de informare electronică (materiale audio/video, documente electronice, baze de date, Internet), evaluarea surselor Web (acuratețe, actualitate, autoritate, obiectivitate, relevanță) etc.

Bazele de date și serviciile specifice marilor distribuitori: Elsevier (ScienceDirect,

SciVal), *Wiley*, *SpringerLink*, au fost prezentate de Larisa Levinoka (T U Riga, Letonia) – bibliotecar, *Baze de date EBSCO*, de Ramona Nagy (UMF „I.Hațieganu”, Cluj).

Bibliotecarii au efectuat căutări în baze aplicând strategii, câmpuri de căutare, rafinare, operatori *Booleeni*, previzualizare conținut, evaluarea rezultatelor, vizualizare, descărcare articole în HTML, PDF, partajare în rețele sociale etc.

Este important ca facilitățile oferite de aceste baze să fie promovate cât mai eficient pentru a ajunge la utilizatori. De ex.

numai baza de date SpringerLink asigură căutare în peste 9 milioane de documente științifice, 5 milioane de articole, 3 milioane capitole, 500 mii ediții de referință, 40 mii de rapoarte, rafinarea lucrărilor după tip conținut (reviste, articole, cărți, capitole, serii, protocoale, lucrări de referință), colecții tematice / discipline, subdiscipline, full-texte în Acces Deschis; limbă, data publicării; vizualizare articole în HTML; descărcare în PDF; exportul referințelor în EndNote, Mendeley, Zotero; distribuire pe Facebook, Twitter, LinkedIn.

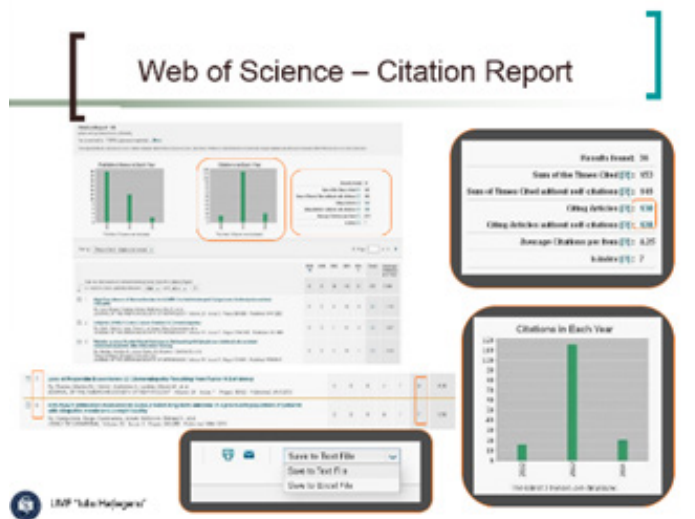
Performanța cautării în bazele de date este precizia (fracția / proporția de referințe relevante și utile din totalul de referințe regăsite) și eficiența (recall) fracția / proporția de referințe relevante regăsite din totalul de referințe relevante existente în baza de date.

Daiva Iurcshaitene, Lina Saferiene (Lithuanian University of Health Science, Kaunas, Lituania) au prezentat modulul *Instrumente de descoperire a informației din baze de date multiple* care a inclus instruirea practică în PRIMO - componenta specifică ALEPH, implementată în Republica Moldova. Platforma interactivă PRIMO Ex Libris (<http://primo.libuniv.md/>), instrument modern de regăsire a informației, asigură: căutarea informației (simplă și avansată) concomitent în 7 cataloage ale bibliotecilor Universitare din RM, selectarea după autor, titlu, vedetă de subiect, cuvânt-cheie, ISSN, ISBN, tip resursă, format, limbă, an de ediție etc.); răfoire virtuală în resursele Primo ExLibris (baze de date, repozitorii, resurse de la distanță); rafinarea rezultatelor (full text online, disponibil în bibliotecă, colecții, data creării, creator; sortare după relevanță (cea mai nouă dată, popularitate, autor, titlu); expedierea prin e-mail, tipărire, link permanent, citare, export în managerul de referințe EndNote, adăugare la Delicious etc.

Primo este personalizat și permite crearea contului pentru studenți și cadre didactice, adăugarea, furnizarea referințelor la e-raft, gestionarea contului (împrumuturi, cereri, amenzi, taxe, blocări și mesaje, setări personale), notificări, alerte. Implementarea

catalogului PRIMO în bibliotecile universitare este o nouă șansă pentru comunitatea academică, oferind **acces rapid, intuitiv și personalizat la o multitudine de informații științifice**.

Evaluarea rezultatelor și performanței în cercetare – principii de scientometrie,

baze de date specifice a fost titlul modulului prezentat, de Cristina Ungur (UMF „I. Hațieganu”, Cluj). Bibliometria este știința care se ocupă cu măsurarea cantitativă a cercetării științifice, scopul fiind indicarea influenței sau interesului pe care îl prezintă în cadrul domeniului de cercetare. Cum? Calculul indicatorilor se face prin intermediul bazelor de date bibliografice. Indicatorii bibliometrici pentru publicații sînt: *Factorul de impact* (permite aprecierea relativă a impactului (importanței) unei reviste, indică frecvența cu care articolele din revistă sînt citate, se generează folosind datele din Web of Science, se publica în *Journal Citation Reports (JCR)*; *SCImago Journal Rank (SJR)* (indică prestigiul revistei în Scopus, folosește datele din Scopus, permite ierarhizarea revistelor după titlu sau țară, produs Elsevier; *Source Normalized Impact per Paper (SNIP)* (Ia în calcul frecvența citărilor dintr-un domeniu, folosește datele din Scopus, produs Elsevier). Indicatorii bibliometrici pentru articole - Numărul citărilor. Indicatorii bibliometrici pentru autori - Indicele Hirsch (h-index), se găsește în: Web of Science, Scopus, Publish or Perish.

Biblioteca „Valeriu Bologa” este o bibliotecă modernă, care deține acces la cele mai importante baze de date scientometrice Web of Science, Journal Citation Report, Scopus, ceea ce ar constitui un obiectiv strategic pentru universitățile din Republica Moldova. Cursanții au efectuat căutări în Web of Science, Journal Citation Report, Scopus, Google Scholar (căutări simple, filtrări, salvarea informației, raportul citărilor, fișa individuală, fișa autorului, alerte, Citation Map - o reprezentare grafică care arată relațiile de citare (referințele citate și

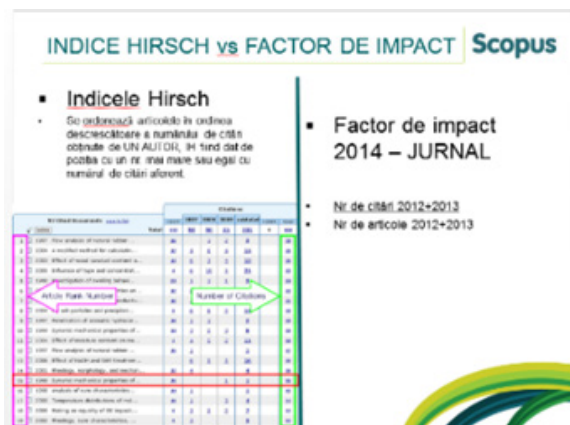
articole care citează) între un articol, carte sau un alt tip de document folosind diverse instrumente și tehnici de vizualizare). Web of Science conține 256 discipline, indexuri de citare a lucrărilor din anul 1900. Scopus <https://www.scopus.com/> este cea mai mare bază de date de abstracte și citări a literaturii științifice peer-reviewed. 21 000 de titluri dintre care peste 20 000 de jurnale peer-reviewed (inclusiv 2600 de jurnale cu acces deschis), 370 de colecții de cărți, 5,3 milioane de lucrări susținute în cadrul conferințelor științifice. Peste 49 de milioane de înregistrări dintre care 28 de milioane conțin referințe mai noi de 1996. Scopus nu înseamnă doar citări. Oferă informații de ordinul: Care sînt revistele cele mai importante? Este un domeniu de interes? Cine mai este activ în acest domeniu? Discipline conexe. Din păcate înregistrarea în aceste baze este contra plată.

Neavînd acces la aceste baze utilizatorul poate să se înregistreze avînd un cont Google.com în Google Scholar, unde își va putea vizualiza lista de referințe personale, citările, H-index.

Modulul *Comunicarea informației*, prezentat de Cristina Ungur, a elucidat subiecte importante precum: etica utilizării informației, plagiatul, citarea, detectarea plagiatului.

A adus exemple de plagiat: absența ghilimelelor la preluarea unei sintagme, copierea informațiilor din orice surse, inclusiv Internetul, utilizarea lucrărilor pentru care s-a obținut deja credit, neutilizarea adecvată a notelor de final și metodele de evitare a plagiatului: parafrazăre – ajută și la înțelegerea fragmentului, citare – permite urmărirea parcursului de cercetare și/sau accesarea resurselor originale. A evidențiat tipurile de plagiat: copiere și lipire (copy & paste), copiere, amestecare și lipire, reșezarea cuvintelor, plagiat structural, traduceri. Cursanților le-au fost prezentate diverse softuri internaționale anti-plagiat precum Sistemul olandez *Ephorus*, Sistemul suedez *Urkund*, Sistemul german *PlagAware*, *Copyscape Premium* (Google), *Copyscape Free* (Google) și Sistemantiplagiat.ro, un program informatic pentru compararea documentelor în format text. Obiectivul Sistemului este de a furniza utilizatorului datele necesare pentru a stabili dacă documentul analizat a fost creație individuală sau acesta conține texte copiate cu încălcarea drepturilor deținătorului de copyright. Sistemul nu realizează el însuși evaluarea. Raportul de Similitudine nu cuprinde evaluarea ca atare, acesta trebuie să fie interpretat de către o persoană competentă.

În prezent, Sistemul compară documentele analizate cu următoarele baze de date: resursele Internetului (cuprinzînd fișiere în formatele Microsoft Word, Microsoft PowerPoint, PDF și RTF); baza de date internă cu documente încărcate în Sistem de utilizatorii autorizați de instituția de învățămînt superior; baze de date interne

Indexarea jurnalelor in Scopus

Scopus

- Trebuie să aibă cel puțin 2 ani**

Categorie	Criteriu
Politica de publicare	Politica editorială etica editorială costuri de acces Tipul de peer review Distribuția geografică a autorilor și reviewerilor
Conținut	Contribuția academică Claritatea abstractelor Abstracte în limba engleză Calitatea și conformitatea cu scopul declarat al publicației
Reputația jurnalului	Citările din Scopus Reputația editorului
Regularitate	Să nu existe întârziere în publicare
Disponibilitate online	Conținut disponibil online Pagina web a jurnalului în limba engleză Calitatea paginii web

ale instituțiilor de învățământ superior (documentele încărcate în baza unor acorduri reciproce).

Acest sistem este achiziționat contra cost, de aceea universitățile din Republica Moldova care nu dispun de un soft de detecare a plagiatului ar putea să procure acest sistem.

Un subiect foarte important elucidat în cadrul cursului a fost citarea bibliografică, inclusiv stilurile de citare. Au fost trecute în revistă cele mai populare stiluri și metode de citare precum: Stilul APA (American Psychological Association) - Științe sociale, economie, educație (www.apastyle.org); Stilul MLA (Modern Language Association) - Științe umaniste, arte, studii interdisciplinare (www.mla.org/style); Stilul Chicago - Științe umaniste, arte (www.chicagomanualofstyle.org); Stilul Turabian - Lucrări cercetare, disertații, teze doctorat (www.press.uchicago.edu/books/turabian/turabian_citationguide.html); Stilul ISO 690 - Toate domeniile (SR ISO 690-1996 – tipărite, SR ISO 690/2-1997 – electronice). Metoda de citare numerică (*Vancouver*) = metoda „autor - număr”; Metoda de citare a primului element și a datei de publicare (*Harvard*) = metoda „autor-dată”.

Foarte utile și binevenite au fost prezentările dnei Ioana Robu: *Softurile personale de gestiune a informației, exercițiile practice cu EndNote, Mendeley, Zotero; managementul datelor brute de cercetare – standardele europene, Horizon 2020; softurile specifice de elaborare a tutorialelor online*. Exercițiile practice au inclus deschiderea conturilor personale în EndNote Basic, Zotero, Mendeley, bibliotecii electronice personale de gestionare a referințelor. EndNote Basic este un serviciu bazat pe Internet, creat în sprijinul studenților și cercetătorilor în cadrul procesului de scriere a unei lucrări de cercetare. Studenții își pot organiza referințele pentru a le cita în lucrări. Permite adăugarea referințelor automat (resurse on-line) sau manual, alege din cele 7 stiluri bibliografice dintre cele mai cunoscute (MLA, APA), partajează referințele între utilizatorii EndNote etc. Mendeley - Manager de referințe gratuit, este compatibil cu Microsoft Word, OpenOffice, LaTeX, generează automat peste 1 000 de tipuri de bibliografii, platforma academică de socializare, peste 3 milioane de utilizatori. Zotero este de asemenea, gratuit, poate fi descărcat ca aplicație pe calculatorul personal disponibil pentru Windows/Linux/Mac. Avantaje: o mai bună gestiune a informației colectate, evitarea erorilor în alcătuirea listelor de referințe și bibliografiilor, economia de timp.

De asemenea, deosebit de util a fost modulul *Metodologia de predare / instruire utilizatori*, am studiat strategia de predare (reper ale planificării, suporturile materiale), stilul de predare, principii de alcătuire și structura prezentărilor PPT, tutoriale on-line, softuri specifice de elaborare a tutorialelor on-line. Instruirea practică a inclus crearea de tutoriale on-line în CamStudio, soft de înregistrare și captura live de ecrane.

	ENDNOTE BASIC	MENDELEY	ZOTERO
Cost	Gratuit	Gratuit	Gratuit
Sistem de operare	Online	Windows sau Mac; opțiune de sincronizare cu versiunea web	Incorporat în Firefox sau instalare Windows sau Mac
Utilizare	Ușoară	Ușoară	Ușoară
Import automat de referințe din BD	✓	✓	✓
Crearea de referințe din fișiere PDF	✗	✓	✓

Modern Information Services for Improvement Study Quality

Suporturile materiale

Suporturi tradiționale:

- Manualul
- Caiete de lucrări
- Exerciții scrise
- Figuri
- Imagini
- Fotografii
- Tabla și creta, flipchart

Suporturi electronice

- În prezența instructorului:
- Prezentarea simplă a textului pe ecran în format Word, HTML
- Softuri specifice de prezentare: PowerPoint, SlideDog, Prezi, Keynote, SlideRocket
- Video
- Softuri interactive

În cadrul Webinarului *Managementul datelor de cercetare – standardele europene*, am luat act de procesul de cercetare, datele de cercetare, datele în acces deschis, platforma de coordonare pentru infrastructura electronica a cunoștințelor umane & tehnice din Europa - OpenAIRE, EU program, implementarea Open Access, stocare pentru toți cercetătorii în repoziitoriul Zenodo, HORIZON 2020, Cercetare & dezvoltare în noile tendințe de comunicare academica, DOAJ, OAJI (Open Academic Journals Index) etc.

Întrunirile de la Cluj și Chișinău a membrilor de Proiect a urmărit nu numai instruirea propriu – zisă, dar și modul de predare și formare a personalului, organizarea trainingurilor de alfabetizare informațională, cunoașterea experiențelor de implementare a Cursului de *Cultură a Informației* în bibliotecile – partenerie europene, realizările manageriale. Pentru fiecare participant aceasta a fost și o oportunitate relevantă de comunicare, socializare profesională.

La finele cursului participanții au evaluat conținutul și prestața formatorilor europeni prin completarea a trei chestionare: două – privind calitatea promovării cursului de către bibliotecarii de la UMF „I. Hațieganu” din Cluj și Chișinău, al doilea - cursul în complexitate, cu implicarea colegilor din Lituania și Letonia. Credem, că majoritatea participanților au apreciat organizarea excelentă a cursurilor, competența colegilor, dorința și amabilitatea de a ne transmite cunoștințele lor. Structurarea și consecvența materiilor predate, accesibilitatea și claritatea mesajului, elaborarea sarcinilor individuale de lucru, întreg suportul didactic oferit atât în format electronic cât și imprimat pe hârtie, de asemenea, sînt lăudabile și foarte binevenite.

În mod special remarcăm excelenta organizare, cadrul propice de instruire și disponibilitatea deplină, deosebit de prietenoasă și deschisă a gazdelor atât pentru instruire cât și pentru schimbul de experiență. Au fost organizate vizite de documentare la Biblioteca „Valeriu Bologa” a Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, la Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” și Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj.

Sîntem siguri, că bibliotecarii din Moldova au estimat înalt planificarea, managementul și organizarea *Cursului pentru formatori* de care au beneficiat, iar cunoștințele și experiențele acumulate își vor găsi aplicarea în activitatea infobibliotecară: consolidarea rolului și importanței Bibliotecii în mediul academic, elaborarea unor noi cursuri de Cultura Informației pentru studenți, cadre didactice și masteranzi, extinderea și integrarea unor noi aspecte în cursurile universitare de *Bazele Culturii Informației* existente; formarea profesională continuă a bibliotecarilor universitari și din învățămîntul preuniversitar (licee, școli, colegii, școli profesionale), elaborarea materialelor promoționale și a tutorialelor, promovarea oportunităților Proiectului MISISQ pentru desfășurarea unui învățămînt de calitate și obținerea abilităților de instruire pe parcursul întregii vieți.

Referințe:

Prezentările trainerilor: Cristina Ungur, Violeta Platon, Ramona Nady (Biblioteca Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca, România), Larisa Levinkova (Technical University Riga, Letonia); Daiva Iurcshaitene, Lina Saferiene (Lithuanian University of Health Science, Kaunas, Lituania) în cadrul training-ului privind WP3 Cultura informației, Proiectul MISISQ, desfășurat în Cluj-Napoca, România la Biblioteca Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, 08-17 martie 2016; Ioana Robu, Biblioteca „Valeriu Bologa”, Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca, România, 19-20 mai 2016, Chișinău, Biblioteca Științifică Medicală USMF „Nicolae Testemitanu”.